

Lančana pisma

Ima jedna pojava za koju bi trebao znati svatko tko se koristi emailom (a to ste svi vi). Prije nekih godinu dana sam napisao tekst o tome, pa ga kopiram ovdje:

Drago mi je da te cujem.

No, moram te upozoriti na tri prilično štetne stvari koje kruže internetom:

- 1) Serijska **pisma**
- 2) Serijska **pisma**
- 3) Serijska **pisma**

Serijska **pisma** sama po sebi nisu opasna (u smislu da obično ne sadrže virus ni nešto slično, ali postoji i taj rizik). Pisu ih zlonamjerni pojedinci koji JAKO DOBRO znaju šta rade. Služe se lažima ili djelomičnom istinom ili mastovitom pričom kojoj je cilj navesti ljude da prosljede pismo dalje (u sto većoj količini ako je moguće).

Prosljeđjivanje serijskog **pisma** je zabranjeno i kaznjivo, u nekim zemljama zakonski kaznjivo, u nekim kaznjivo po pravilima davatelja Internet pristupa (ISP). Kad se prijavljuješ da želiš da ti otvore račun za pristup internetu (recimo, onaj formular kod hinet-a), trebaš se složiti da nećeš zlorabiti internet sa serijskim pismima i sličnim.

Kazna je obično 2 tjedna bez internet pristupa (za prvi "griješ"), ali kod nas to (na žalost) nije baš striktna praksa. Ipak, znam neke iz Zagreba koji su tako kažnjeni.

Kako prepoznati serijsko pismo?

Vrlo jednostavno: MATEMATICKI TOČAN način jest ovaj:

"ako email upućuje na slanje dalje - radi se o serijskom pismu".

To vrijedi bez iznimki, i ne daj se zavarati tekstom koji okružuje tu pogubnu rečenicu.

Sad malo razmisli u koliko si emailova vidjela tu rečenicu

(na kraju neke prekrasne price, ili usred upozoravajućeg teksta)?

E, točno toliko lančanih pisama si vidjela!

Navedeno pravilo je nužno i apsolutno dovoljno, no ima ih još kojima možeš podići sumnju:

- ako je to pismo slano na hrpu adresa - ne prosljeđuj!

- ako ti je to poslala frendica kojoj je to poslala njena baka, a njoj njen zubar, a njemu ujak Mirko, a njemu sam "Microsoft"

- ako ti posiljatelj nije poznat (pogotovo ako je na engleskom) - mirne duše odmah brisi i ne otvaraj.

Da li su serijska **pisma** opasna?

Jesu. Troše vrijeme i živce milijuna ljudi. A vrijeme (pogotovo radno vrijeme) košta, a živci pogotovo. Osim toga, zauzimaju određeni postotak propusnosti mreže (tzv. bandwidth) koja je u tolikom postotku sporija. Budući da propusnost mreže košta novce (plaćaš svaku minutu i firme plaćaju vodove itd.), i takve poruke koštaju novce.

Pogotovo ako se znatno namnože i ako imaju puno kilobajta: posebno su opasni oni sa slikama - jedna prosječna slika zauzima bajtova kao 100 tekstualnih emailova.

Uzmimo za primjer da ti izmisliš neku srcedrapateljsku ili dramaticnu pricu ili prekrasne životne poruke i na kraju nalijepis "salji dalje svima, sto vise - to bolje". I to posaljes na 10 adresa.

I npr. neka svatko od njih posalje na jos deset adresa. Kolicina mailova ce se povecavati ovako:

1. korak: 10 mailova (recimo da si poslala ti kao autor i pokretac)
2. korak: $10 \times 10 = 100$ mailova (kad svaki od tvojih 10 primatelja pošalje na još 10 adresa)
3. korak: $10 \times 10 \times 10 = 1\,000$ mailova
- 4...
- 5...
- 6... $1\,000\,000$ mailova!

Recimo da u jednom danu prodju 2 koraka. To znaci da do cifre od milijun mailova dolazimo za samo 3 dana!

A sad izracunaj koliko mailova ce biti u devetom koraku?

I koliki je to promet i opterećenje (usporenje) mreže

i koliko ljudsko vrijeme potrošeno na čitanje i slanje, i koliko ukupno živciranja?

Treba prekinuti lancano pismo i ne prosljedjivati
i raditi na edukaciji onih koji nisu upoznati s time i nema druge.

Vrste serijskih pisama

=====

Serijsko pismo, Vrsta 1: Hoax - serijsko pismo koje upozorava na opasan virus.

Najtipicniji hoax se piše po sljedećem obrascu (ne mora sadržavati sve ove elemente, ali barem neke):

1) Upozorava na najnoviji virus koji ima nevjerovatne razorne moci (eksplozirat ce ti kompjuter, srusit mrezu, unistit hard disk, pregorit procesor, saplest će ti kablove u čvor i sl...).

Kompjuterski znalci znaju sta moze najgori virus svih vremena -> NIŠTA OD TOGA!

Najgori virus je zapravo običan i "smrtan" racunalni program, koji kao takav najvise sto moze napraviti jest to da obrise podatke i da moraš ponovno instalirat windoze i nadat se da si negdje drugdje pohranila kopije svojih vrijednih podataka, ali to se vrlo, vrlo rijetko dešava, čak i da se komp zarazi najgorim virusom. Naime, virus nije zapravo "virus" nego program i može činiti stvari koje programi mogu činiti, npr. brisati datoteke i kopirati samog sebe, slati mailove i to je to.

Ima i programčića (virusa) koji ti zbrišu eprom od biosa matične ploče, ali taj bios se može skinut sa interneta i vratiti kako je bilo odredjenim postupkom.

Niti jedan virus ne može fizički oštetiti računalo (osim ako ti netko pošalje mail u kojem piše "E, sada snažno odalamite čekićem po kompu" i ti ga poslušaj).

Ali znalaca ima vrlo malo, a ostalih 99% "nasjednu" na priču i prosljede upozorenje na sve koje znaju - tužno.

2) Često koriste tehnicki rijecnik koji zvuci vrlo uceno i pametno, a kad malo bolje pogledaš (i kad kužiš tehniku), vidiš da zapravo trabuljaju takve bezvezarije, ali nažalost, nestručnim ljudima to zvuči strašno pametno.

3) Spominju "zvucna" i poznata imena firmi da bi postigli dojam o autoritativnosti tog maila.

Npr. Microsoft, AOL, IBM, CNN, Intel itd... Nijedna od tih svjetskih kompanija NIKADA, ali baš NIKADA ne salje upozorenja (niti zakrpe) mailom, a pogotovo ne da to upozorenje proslijedite dalje! Imaju i pravila u firmi koja to striktno zabranjuju.

4) I, naravno, najvažnije i najubojitije:
kazu da to upozorenje proslijedis ŠTO PRIJE NA ŠTO VIŠE ADRESA!

Detaljnije o hoax tipu serijskog **pisma** (korisno):
<http://hoaxbusters.ciac.org/HBHoaxInfo.html#identify>
Antivirusna tvrtka sophos kratko kaze o tome ovo:
<http://www.sophos.com/virusinfo/hoaxes/>

Serijsko pismo, Vrsta 2: Srcedrapateljsko pismo

"Jadni Ivica lezi u komi i dobit ce po 10 maraka od Franje Tudjmana za svaki email koji se proslijedi."
ili "Djeca u Tunguziji se svakodnevno siluju. Dajte se potpisite tu na kraju da ste protiv i proslijedite svima koje znate."
ili "Male mace se nabijaju u boce i tamo rastu kao bonsai-mace. Proslijedite ovaj mail svima da to sprijecimo."
I jos eventualno naprave INTERNET STRANICU koja stručno "podupire" tu pricu. (internet prostor zakupe za 100-tinjak kuna, a cesto i besplatno, a za izradu internet stranica postoje danas postoje programi s kojima zaista ne treba biti neki veliki znalac). Tako nastoje dobiti na uvjerljivosti, i kod mnogih naivnih i uspiju (povjeruju im).

Neki kazu da to pismo, osim svima koje znas, proslijedis i na njihovu email adresu. To cine zato da bi prikupili sve vase email adrese i slali vam REKLAME. Mnogi se bave i zaradjuju iskljucivo skupljanjem email adresa po internetu i onda ih na CD-ovima prodaju marketinskim firmama za dobre novce. A te firme vam onda salju svoje reklame. Firmama je taj nacin reklamiranja najjeftiniji i ako samo 0,1 promil ljudi kupi proizvod, oni su zaradili. Zato bjesomucno salju reklame i placaju ljude koji ima sakupljaju email adrese.

Serijsko pismo, Vrsta 3: Prijateljsko pismo

"Kako je krasan zivot..."
"Kako je vrijedno prijateljstvo i ljudi koje voliš..."
"Kako su krasni ovi macici..."
"A tek ovi andjelicici..."
"A tek ove gole zenske..."
..."i proslijedite to čim prije svima koje volite i koje smatrate prijateljima itd.."

Ta vrsta serijskog **pisma** cilja na nesto manju masovnost, jer šalješ "samo" onima koje "voliš", ali su zato "masna i debela", sa slikama, zvukovima (dakle, puno kilobajta). Znaju bit cak nekad i lijepe i pametne poruke - no to su naravno necije tudje misli i riječi koje je autor serijskog **pisma** zloupotrijebio u svrhu efikasnijeg sirenja lanca.

Naravno, ako ti se takva poruka svidi i želiš je nekome proslijediti,

obrisi sve recenice koje upucuju na prosljedjivanje dalje.
Tako pismo prestaje biti lancano pismo i mozes ga proslijediti.

Serijsko pismo, Vrsta 4: Vjerničko

"Majka Božja poslala je ovo prije milijardu godina maloj Shtefici i ona je to zaboravila proslijedit i cijela obitelj joj je dobila rak i sidu i umrla. I onda je prosljedila emailom na milijon adresa i postala je sveta i vlasnica naftnih kompanija u Iraku i zivila je 1000 godina. Zato sto prije to prosljedji na brdo adresa jer ces tako spasiti svoju dusu i svijet i postici savrsenu blesavost..."

Serijsko pismo, Vrsta 5: Kviz

"Ako ste dovoljno glupi, pazljivo odgovorite na ovaj test inteligencije i zapisite si rjesenje na celo i posaljite ovaj test na milijun adresa" itd...

Ima jos puno vrsta, ali ne da mi se nabrajat.
Uglavnom, saljivi primjerak super-lancanog **pisma** mozes naci ovdje
(malo je prosto, ali zabavno - procitaj do kraja):

<http://www.ics.uci.edu/~sumitg/essays/chainFrame.html>

Uglavnom, to je to. Nadam se da sada imas dovoljno informacija i znanja da mozes prepoznati serijsko pismo.

Toliko o tome.

Lijepi pozdrav,

Vedran